

Analyse van het Implementatieplan VN-Verdrag Handicap

Vooraf

Dit onderdeel van de Nieuwsbrief gaat over een ingewikkeld plan van de rijksoverheid. Het is bedoeld voor Zeeuwse raadsleden die moeten beslissen over de manier waarop hun gemeente met het VN-Verdrag aan de slag gaat. Maar ook voor iedereen die dat proces in de eigen gemeente met belangstelling volgt.

Op zoek naar het doel van het Implementatieplan

Op 28 maart jl. bood staatssecretaris Van Rijn aan de Tweede Kamer het **Implementatieplan VN Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap** aan. Het plan beschrijft hoe het VN Verdrag (verder: het Verdrag) in ons land zal worden uitgevoerd. Het vormt onderdeel van een drietrapsraket met als andere delen: de (onder invloed van de Tweede Kamer) uitgebreide Wgbh/cz (Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte) en het Besluit Toegankelijkheid (dat nadere regels geeft voor het feit dat **toegankelijkheid norm** is en niet-toegankelijkheid uitzondering).

Het begrip toegankelijkheid vormt al direct een opvallend element in het Implementatieplan wanneer wordt gesteld dat de drietrapsraket moet zorgen voor een "geleidelijke verwezenlijking van algemene toegankelijkheid, terwijl er vrijwel onmiddellijk op volgt dat "dit implementatieplan zich nadrukkelijk niet (beperkt) tot toegankelijkheid (artikel 9 van het Verdrag). Het implementatieplan heeft een bredere strekking." We kunnen dit bijna niet anders uitleggen dan als een hint voor wie met het plan moeten gaan werken: Haal niet direct te veel overhoop! We komen hierop nog terug.

Een organisatorisch en een inhoudelijk deel

Het Implementatieplan bestaat uit 2 delen. In het eerste worden de uitvoerende personen, instanties en organisaties genoemd en hun rollen beschreven. Duidelijk is dat het gaat om een **gezamenlijke aanpak**. Bovenaan de reeks uitvoerenden staat de staatssecretaris van VWS (als coördinerend bewindspersoon) onderaan de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG). Daartussen zitten nog de Alliantie (namens organisaties voor mensen met een beperking) en organisaties van ondernemers en werkgevers.

Het tweede deel geeft een inhoudelijk antwoord op de vraag hoe het Verdrag uitgevoerd moet worden. Het is bedoeld voor het Rijk, maar: ook voor de andere overlegvelden ("sporen" genoemd), waaronder het lokale, bevat het handvatten. Ook in dit tweede deel gaat om meer dan algemene toegankelijk. Wel wordt nu minder dan in het eerste deel direct verwezen naar de inclusieve samenleving. In de 8 inhoudelijke kernthema's vormt enerzijds de "bestaande wet- en regelgeving het uitgangspunt en is de doelstelling om n.a.v. de ratificatie van het

Verdrag de toepassing van bestaande regels en richtlijnen te versterken”, maar duidelijk is dat het hierbij niet moet blijven.

Twee voorbeelden

Een tweetal voorbeelden om dat laatste te laten zien; een algemene aanwijzing en een meer concreet voorbeeld.

Waar het over de inhoud van culturele participatie gaat, verschijnt nadat een concrete belemmeringen voor toegankelijkheid zijn genoemd, tamelijk onverwacht deze zin: “Zo ontstaat er in de cultuursector initiatief om dialoog te voeren over inclusief beleid *in aanvulling op het toegankelijk maken van gebouwen.*” (curs. PCG). Het concrete voorbeeld halen we uit het kernthema Gezondheid. Daarin wordt verwezen naar een motie van Tweede Kamerlid Vera Bergkamp “waarin wordt opgeroepen om in overleg met organisaties als Rutgers WPF (fusie van Rutgers en World Population Foundation), de Landelijke Huisartsen Vereniging, GGD’en en Iederin te komen met een plan om taboes rondom de seksualiteitsbeleving van mensen met een beperking te doorbreken.”

Meer duidelijkheid op de valreep

Eigenlijk wordt pas in de slotparagraaf duidelijk waarom er geen scherp onderscheid wordt gemaakt tussen **algemene toegankelijkheid** en de **breder strekking van het Implementatieplan**. Onder het kopje Autonomie, vrijheid en gelijkheid wordt verwezen naar een aantal fundamentele en principiële onderwerpen “**waarover nog dialoog en debat plaatsvindt en waar geen direct implementeerbare acties voor ontwikkeld zijn**”.

Rol van de gemeenten

Wat staat gemeenten te doen met dit complexe Implementatieplan voor de uitvoering van het VN Verdrag Handicap? Welke rol is er voor hen weggelegd? Het moge duidelijk zijn, een antwoord op deze vragen geeft het Implementatieplan eigenlijk niet. Zeker, ze kunnen rekenen op suggesties en resultaten die uit de zgn. koplopersprogramma’s naar voren komen. En de VNG, die daarbij als tussenpersoon fungeert, zet voor de niet-koplopers basisondersteuningsprogramma’s op, bv. in de vorm van een bijeenkomst waarin ervaringen kunnen worden uitgewisseld. Maar voor ons blijft dat allemaal toch tamelijk vaag. Gemeenten worden o.i. erg vrij gelaten in de manier waarop zij invulling geven aan de uitvoering van het Verdrag. Iets wat je ook moet vaststellen als je kennis probeert te nemen hoe gemeenten nu aan het werk zijn.

Vragen om advies aan de PCG Zeeland

De laatste maanden bereiken ons vragen om advies, van gemeenten zowel als raadsleden. We proberen dat te geven op basis van wat wij in het Implementatieplan menen te lezen. Ons advies heeft een voorlopig karakter: over de inclusieve samenleving zijn we nog lang niet uitgedacht.

Het is de stip op de horizon zoals het Implementatieplan die samenleving aanduidt. Lees met die stip in het achterhoofd nu de volgende suggesties:

- Met het Implementatieplan voor ogen is het een goed idee de algemene toegankelijkheid als uitgangspunt te nemen: wat gebeurt er al in het gemeentelijk beleid en hoe zou dat versterkt kunnen worden?
- Het is wel zaak die toegankelijkheid af te bakenen: het gaat om wet- en regelgeving waarin toegankelijkheid expliciet aan de orde is (a); daarnaast om diverse beleidsterreinen waarbij steeds kan worden gevraagd: houdt het beleid rekening met de wensen, mogelijkheden en situaties van mensen met een beperking en chronisch zieken? Kunnen zij op gelijke wijze van het beleid gebruik maken als mensen zonder beperking en niet-zieken? (b) Denk ook aan wat speelt binnen de Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet.
- Denk er steeds aan dat het gaat om fysieke, digitale en sociale toegankelijkheid.
- Laat buiten beschouwing die vormen van toegankelijkheid die deel uitmaken van een meer complexe situatie, waarin waarden als acceptatie, keuzevrijheid en autonomie een rol spelen; waarden waarover de samenleving eerst debat en dialoog dient te voeren.
- Maak naast wat in het voorgaande wordt voorgesteld, een begin met het opstellen c.q. uitwerken van een inclusie-agenda waarmee je tot uitdrukking brengt dat het bij het implementatieplan om meer gaat dan toegankelijkheid.
- Activiteiten binnen deze agenda:
 - ... Informatie/goede voorbeelden verzamelen uit het basisondersteuningsprogramma, het koploperprogramma en programma's van andere gemeenten via de (VNG),
 - ... Deelnemen aan bijeenkomsten waarin gemeenten ervaringen uitwisselen,
 - ... Zie verder de mogelijkheden die in het tweede deel van het Implementatieplan worden genoemd.
- Belangrijk tot slot (het plan hamert erop!) is het uitvoering geven aan het principe NOTHING ABOUT US WITHOUT US. Met name belangrijk bij het opsporen van tekorten die staand beleid laat zien t.a.v. toegankelijkheid, alsook bij het opstellen c.q. van de inclusie-agenda.